

KULTURA

FESTIVALI – 57. međunarodni filmski festival u Cannesu

DJECA RAJA
NA JAPANSKI NAČIN

Potresan film »Nitko ne zna« japanskog redatelja Kore-eda Hirokazua o četvero djece ostavljene na milost i nemilost sudbini i vlastitom snalaženju / Europa je započela odlučnu i zajedničku borbu protiv pirata koji uništavaju i onako problematičnu financijsku snagu njezine kinematografije

CANNES, 13. svibnja (Od posebne Vjesnikove izvjestiteljice) – Redatelj Kore-eda Hirokazu jedan je od najuglednijih predstavnika nove, mlađe japanske kinematografije. Krenuvši svojim putovima bez velikih estetskih, ali sasvim sigurno vrlo vidljivih zanatskih utjecaja slavni prethodnika, Hirokazu je u svojim filmovima otvorio nove svjetove i pogleda na naraštaj koji se ne snalazi najbolje u civilizacijskom obilju i na društvo koje nije tako idealno kakvim se čini.

Sjajan dokumentarist, kakvim se pokazao u svojim ranijim radovima, Hirokazu je i u igranim filmovima nastavio raspredati pripovijesti iz života, autentične, potresne, istinite i uvjerljive, bez obzira na to što se radi o igranom žanru. Takav je i film »Nitko ne zna« o četvero djece koja ostaju prepuštena samima sebi nakon što ih je napustila majka.

»Nepostojeća« djeca

Djeca su i prije toga bila »nepostojeća«, neprijavljena i anonimna, bez mogućnosti odlazaka u školu i druženja sa svojim vršnjacima, kao tajni svjedoci majčina problematičnog života okrenuto površnim užitcima i sebičnim odlukama. Nakon što ih napušta majka, ta djeca, dva dječaka i dvije djevojčice, u rasponu od dvanaest do sedam godina nastavljaju svoj život ispunjen učenjem i kućnim zabavama.

Ona su odana jedno drugom iako od različitih očeva, ona su poslušna i marljiva, ona su optimisti, bez obzira na okolnosti, razigrana i naivna, to su djeca koja se znaju veseliti sitnicama i ko-

Na čelu žirija u Cannesu: Quentin Tarantino

jima je izlazak u prirodu događaj. Njihov život, premda tužan i jadan, bio je ispunjen sitnim zadovoljstvima i nadom, često mnogo snažnijim porivima od materijalnih zadovoljstava koja su odvele njihovom majku na drugu stranu.

Istodobno to je i priča o otuđenosti svijeta i mraku civilizacije u kojoj nitko ne mari niti primjećuje što se oko njega zbiva. Svatko od nas okrenut je sebi, zanečmarujući da se možda u stanu do nas događaju ozbiljne drame.

Redatelj priznaje da se poslužio istinitom pričom o četvero djece koja su bila ostavljena, za koje nitko nije znao da postoje, jer nikada nisu nigdje bila upisana, nisu išla u školu, niti su prijateljena kod rođenja, tako da formalno nisu postojala sve do tragične smrti najmlađe djevojčice. Njena je smrt po-

krenula lavinu osuda, iako život te djece nije bio isključivo negativan, jer pronalazili su mnogo više zadovoljstava unutar sebe nego što ih je očekivalo u vanjskom svijetu, što je redatelj pokazao na potresan i impresivan način i to uz pomoć mladih, vrlo mladih glumaca.

Pirati odnose dobit

Cannes je ovih dana okrenut, osim filmskim zanositima, i vrlo ozbiljnom i organiziranom pokretu protiv pirata koji sve više i dramatičnije ugrožavaju europsku kinematografiju. Čini se da su toga napokom postali svjesni i Francuzi koji su se oštro okrenuli borbi protiv pirata, priređujući nekoliko važnih skupova. Prvi je već održan dan uoči početka Festivala, a kako nas je obavijestio Chris Marcich, potpredsjednik MPA-e, bio je i vrlo uspješan. Ustanovljeno

je, primjerice, da je samo njemački film »Good Bye Lenin« izgubio tri milijuna eura, jer je tiskano 700.000 piratskih zapisa, pa je producent toga filma prekinuo planove oko financiranja dvaju debitantskih filmova od te očekivane dobiti.

Prema podatcima MPA, velike kompanije gube oko 3,5 milijarde dolara zbog piratskih kopija. A samo u jednom mjesecu ustanovljeno je 58 posto privatizacije francuskog filma. Bilo je to vjerojatno dovoljno da se europski interesi usuglase i jedinstveno krene u borbu protiv lažnih kopija. Tako u Cannesu nakon prvog sastanka, 11. svibnja, slijedi novi koji je sazvan za 16. svibnja, a rezultati kojega će izravno biti dostavljeni ministrima 25. zemalja Europske unije, koji će o tome raspravljati 18. svibnja.

Branka Šömen

MANIFESTACIJE – KIC ugostio berlinski kino »Babylon«

RAZMJENA ISKUSTAVA
PROGRAMSKIH KINA

ZAGREB, 13. svibnja – Kulturno informativni centar (KIC) ugostio je vodeće predstavnike berlinske kuće umjetničkog filma »Babylon«, koja je proglašena 2002. godine najboljim programskim kinom u Saveznoj Republici Njemačkoj. U petak od 11 do 17 sati u KIC-u, Preradoviće-

va 5, održat će se savjetovanje pod nazivom »Programska/komunalna kina u tranziciji i tržišnoj utakmici – između filmske baštine i multipleksa«.

Na savjetovanju se očekuju predstavnici specijaliziranih kina i kulturnih ustanova iz Hrvatske koje se bave pri-

kazivačkim aktivnostima, poput Hrvatskoga filmskog saveza i Hrvatske kinoteke, te predstavnici Ministarstva kulture, Gradskog ureda za kulturu i Instituta Goethe uz čiju je suradnju ovaj projekt ostvaren. Svrha savjetovanja je razmatranje problema na području prikazivanja i što je moguće učiniti kako bi se oni prevladali te unaprijediti suradnja na području prikazivanja kinotečnih i art filmskih programa koji su najčešće nekomericijalnog karaktera.

Među ostalim ravnateljica »Babylona«, Sabine Lenkart i voditelj programa Bernd Buder iznijet će organizacijska i programska iskustva te prijedloge za međunarodnu razmjenu i novčanu potporu programa. »Babylon« upravo proslavlja 75 godina postojanja, a posljednjih 15 godina morao se nositi sa sličnim problemima s kojima se susreću ovdašnja kina sličnih

programa.

Povodom gostovanja berlinskog kina u KIC ART kinu održat će se i filmski program »Bridges to Babylon – Između Berlina i Zagreba – Film i tranzicija«. U četvrtak u 21 sat na rasporedu je bio tragikomični film »Plus Minus Null«, scenarija i redatelja Eoina Moorea. U petak u 19 sati prikazat će se dokumentarni film »Technik des Glücks«, a u subotu u isto vrijeme, Srebrnim medvjedom 2002. godine nagrađeni igrani film »Halbe Treppe« Andreasa Dresena, jednoga od najplodnijih i najboljih njemačkih redatelja srednjega naraštaja. Četvero glavnih glumaca Dresen je potpisao kao koautore, jer film je nastao procesom glumačke i dramaturške improvizacije. Ulaz je slobodan i za savjetovanje i za projekcije filmova titlanih engleskim jezikom.

Božidar Trkulja

Kino »Babylon«: 75 godina postojanja

MUZEJI – Kako će se obilježiti Svjetski dan muzeja, 18. svibnja
OD IZLOŽBI DO RADIONICA

Svjetski dan muzeja ove je godine posvećen temi »Muzeji i nematerijalna baština« / Na UNESCO-ovu listu remek-djela nematerijalne baštine hrvatski su muzealci predložili istarsku glazbenu ljestvicu / Kalendar brojnih događaja na internetskoj stranici www.mdc.hr, a tradicionalna muzejsko edukativna igra za najmlađe ove se godine odvijat će pod nazivom »Odišelo«

ZAGREB, 13. svibnja – Svjetski dan muzeja, 18. svibnja, tradicionalno se obilježava već 24 godine, a ovogodišnji je Dan posvećen temi »Muzeji i nematerijalna baština« koju je odredio ICOM-ov Savjet za muzeje i galerije pri UNESCO-u. Kao i prošlih godina, i ove će se u akciju uključiti pedesetak hrvatskih muzeja koji će za taj dan prirediti velik broj izložaba, predavanja te poučnih radionica o važnosti muzeja, saznali smo u Muzejsko-dokumentacijskom centru u Zagrebu.

Nematerijalna baština posljednjih godina dolazi u središte interesa u cijelom svijetu tim više što se radi o izuzetno ugroženoj baštini nezamjenjivoj u očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta svakog naroda i države, posebice u današnje doba kada uzmiče

pred globalizacijom, urbanizacijom, industrijalizacijom, migracijama, turizmom te gospodarskim i političkim previranjima, rekla je Bianka Perčić-Kavur, načelnica Uprave za zaštitu spomeničke baštine u Ministarstvu kulture.

Kako bi sačuvao nematerijalno blago pred posastima, UNESCO je prije dvije godine i donio posebnu Konvenciju o zaštiti nematerijalne baštine, a na popis zaštićene nematerijalne baštine iz čitavoga svijeta do danas je uvršteno 47 remek-djela. Hrvatski muzealci za uvrštenja na popis predložili su istarsku glazbenu ljestvicu, a u planu je i umijeće čipkarstva, kazala je Perčić-Kavur, a o nematerijalnoj baštini je govorila i Zeljka Kolveshi, predsjednica Hrvatskoga nacionalnog komiteta ICOM-a.

Da bi program skorašnjeg Dana muzeja bio dostupniji, u Muzejsko dokumentacijskom centru su već unaprijed načinili i kalendar događaja dostupan na njihovoj internetskoj stranici www.mdc.hr skupa s linkovima na stranice vezane uz teme, doznali smo od urednice kalendara Lade Dražin Trbuljak.

U obilježavanje Dana muzeja i ove godine pridružila se Sekcija za muzejsku pedagogiju Hrvatskoga muzejskog društva. Ovogodišnji edukativni projekt za najmlađe posjetitelje muzeja zove se »Odišelo«. I ove je godine, kao i deset prijašnjih, potrebno posjetiti deset muzeja i popuniti knjižicu s kojom se sudjeluje u nagradnoj igri. Domaćin akcije ove je godine Muzej Turopolja iz Velike Gorice, gdje će se na sam Svjetski dan muzeja

održati završno slavlje i izvlačenje nagrada, najavila je voditeljica projekta Margareta Biškupić. Za obilježavanje svoga dana hrvatski su muzeji pripremili oko 160 događaja, među kojima 43 izložbe, niz različitih događanja, po jedan projekt i performance, predavanja, radionice i igraonice, predstavljanja knjiga i časopisa i mogućnost ekspertize umjetnina, kazala je Tončika Cukrov iz MDC-a.

Svjetski dan muzeja ove godine prati plakat Borisa Ljubičića kojega je njegov autor ukratko i protumačio. Plakat s alkoni i Mercedesovom zvijezdom simbolizira Sinjsku alku, još jedan primjer nematerijalne hrvatske baštine, te jedan od najjačih simbola sveprisutnog potrošačkog društva.

Martina Kalle

GOSTOVANJA – Britanska spisateljica Joanne Harris po treći put u Hrvatskoj

ODLIČNO LJETNO ŠTIVO

Autorica svjetskoga bestsela »Čokolada« u Zagrebu je ovaj put govorila o svome novome, intrigantnome romanu »Svete lude«

ZAGREB, 13. svibnja – Popularna britanska spisateljica Joanne Harris, autorica svjetskoga hita »Čokolada«, doputovala je po treći put u Hrvatsku, ovaj put kako bi sudjelovala u predstavljanju svoga novoga romana »Svete lude« (»Holy Fools«), čiji je izlazak u nakladi ambicioznoga »Algoritma« najavljen još za njezina prošlogljetnoga gostovanja u Zagrebu, Rijeci, Puli i Dubravniku. Roman je lani u Engleskoj izazvao burne kritike. Zanimljivo je da su engleski kritičari dali svoje osvrte na tu knjigu tek nakon što je ona već četiri mjeseca bila bestseller u zemlji.

»Svete lude« je priča o mladoj djevojci Juliette, koja traži sklonište u maloj opatiji Sainte-Marie-de-mer u Francuskoj s početka 17. stoljeća, mjestu zaboravljenome od ljudi i vanjskoga svijeta. Juliette želi pronaći svoj mir nakon burnoga života, u kojemu je bila i plesačica i akrobatkinja i glumica...

»Mislim da je problem s britanskim kritičarima taj što oni podcjenjuju publiku i da sve ono što se njoj sviđa kritičari drže lošim«, komentirala je postupak kritike Joanne Harris. Ta britanska književnica, koja je prije nego što se potpuno posvetila pisanju, u kojemu njeguje svoje francuske korijene, svirala u jednome rock sastavu, radila kao travarica kod prijatelja u Middlessexu i predavala francuski jezik u srednjoj školi u Leedsu, istaknula je

na predstavljanju da je iznenađena vjernošću i strpljenjem svoga čitateljstva diljem svijeta.

Na pitanje je li francusko podrijetlo utjecalo na njezinu književnu karijeru s obzirom na daleko poznate animozitete tih dvaju naroda, spisateljica je odgovorila da Englezi vole francuski sir, vino i sunce, ali da ne vole Francuze. »Mislim da tu ima i malo zavisti, ali i ostataka nekih povijesnih sjećanja. Ja sam i u jednoj i u drugoj kulturi donekle strankinja, ali to mi daje određenu prednost, jer ljudi mogu vidjeti iz perspektive u kojoj oni sebe ne vide«, objasnila je Joanne Harris.

Roman »Čokolada« svoj svjetski uspjeh dobrim dijelom zahvaljuje i filmskoj adaptaciji, koja je bila nominirana za pet Oscara, a nakon veličanstvenoga uspjeha

filma, bilo je mnogo ideja da se na veliko platno prenese i spisateljičini romani »Otimaci plaže« i »Kupinovo vino«.

»Dobre knjige rijetko kad mogu biti pretočene u dobar film. U početku ideja za filmsku adaptaciju zvuči odlično, ali to zahtijeva veliku količinu vremena i na kraju je sve vrlo frustrirajuće«, rekla je britanska književnica, koja misli da je sklapanje ugovora s filmskim producentima poput lutrije. Na kraju je otkrila da sada piše knjigu o školi za dječake u Engleskoj, u kojoj je i sama predavala, te da se nada da tom pričom neće uzrujati engleske kritičare, jer ne piše ni o hrani ni o Francuskoj. Isto tako, kazala je da nije čitala ni jednoga hrvatskoga pisca, jer u Engleskoj nema prijevoda njihovih djela.

Sandra-Viktorija Antić

Proza koja njeguje francuske korijene: Joanne Harris

Foto: Vjesnik/Ranko Marković

PROJEKTI – Slike Darwina Butkovića iz ciklusa »Hrvatska jela – SAPETE« u Galeriji »Az« u Zagrebu

JEDIMO HRVATSKO!

Umjetnik apostrofirao raznolikost i bogatstvo hrvatske gastronomske ponude, nasuprot sintetičnim okusima »brze hrane« koja simbolizira globalizacijski proces što dokida posebnosti

Nikolina Vrekalo

Devet izabranih hrvatskih jela u konceptualnom smislu je, zapravo, reakcija na mnogobrojne reklamne oslike i foto panoe »fast food«, moje protivljenje na takvu vrstu globalnog nasilja – kaže varaždinski umjetnik Darwin Butković (1961.) o svojim radovima što su upravo predstavljeni na izložbi »Hrvatska jela – SAPETE« u zagrebačkoj galeriji »Az«.

Baš kao što je američki umjetnik Wayne Thiebaud u maniri pop arta godine 1962. naslikao rashladene pite, Darwin Butković je u poetici neorealizma i tehnički akrila na platnu kistom skuhao pečeniće sa zeljem, stubičke pisanice s rezancima, sarmice od kiselog zelja, dimljeni kuhani bunčec sa zeljem, samoborski kotlet, dalmatinsku pržolicu, pašticadu s njo-

kima, brodet i ribe na gradele. Odabirom kulinarisih specijaliteta, specifičnih za različite hrvatske regije, umjetnik apostrofirao svu raznolikost i bogatstvo gastronomske ponude ovoga podneblja, nasuprot sintetičnim okusima »brze hrane« koja simbolizira globalizacijski proces što dokida posebnosti.

Iako je hrana kroz sva povijesnoumjetnička razdoblja prezentirana na platnu ili reljefu, kao simbol, dio genre-prizora ili mrtva priroda, ona je na radovima Darwina Butkovića glavna i jedina poruka. Čini se da postaje samostalnim slikarskim žanrom, analogno trendu objavlivanja kuharica što preplavljuju knjižarske police.

Na razini forme i sadržaja umjetnik ostvaruje simplificiranu poruku jasne semantike i oslobodnu bilo kakvih deskriptivnih detalja (poput

jumbo plakata). Na modroj su podlozi (stolnjaku) uredno postavljeni tanjuri s hranom u perspektivi onoga koji jede, dakle, u ptičjoj perspektivi.

Kritičar Miroslav Klemm ističe da vremenskom periodu slikanja potpuno odgovara i vrijeme potrebno za pripravu naslikanih (d)jela. Dokaz o ekvivalentnosti i otvorenosti postupka kuhanja i slikanja je i zadnje Butkovićevo (d)jelo odnosno prazan tanjur, ispod kojega stoji etiketa s natpisom »U pripravi!«.

Pojam SAPETE što se nalazi u naslovu te neobične izložbe faktički je rebusu što sadrži po dva početna slova iz kojih se kriju riječi: sat, pegla i telefon. One pak predstavljaju Butkovićeve stalne simbole što se provlače kroz njegov sveukupan opus.

IZLOŽBE – »Riječki fotografski studio Carposio 1878. – 1947.« u Muzeju grada Zagreba

RIJEKA IZ VREMENA
FRAKOVA I CILINDARA

Carposio je jedan od najstarijih fotografskih studija u Rijeci, a djelovao je gotovo 70 godina

ZAGREB, 13. svibnja – »Riječki fotografski studio Carposio 1878. – 1947.« naziv je izložbe otvorene u srijedu u Muzeju grada Zagreba. Radi se o svjetloisnim veduta Rijeke i portreta njezinih stanovnika iz objektivna članova obitelji Carposio. Studio je 1878. otvorio Illiario Carposio, a naslijedili su ga sin Renato te njegova udovica Maruzza. Illiario Carposio rođen je u Trentu 1852. godine, a studio na riječkome Dolcu vodio je do smrti 1921. Studio je najvjerojatnije prestao s radom 1947. kada se Maruzza preselila iz Rijeke u Treviso.

Radi se o jednome od najstarijih fotografskih studija u Rijeci, a djelovao je gotovo 70 godina. Prema autoru izložbe i piscu teksta u katalogu Miljenku Smokvini, predstavljene fotografije odlikuje vrnosća jednaka snimcima nastalim diljem Austro-Ugarske Monarhije i Europe. Fotografije su pretežito snimane u studiju s aparatom postavljenim na stativ. Sam čin odlaska u fotografski studio bio je glamurozan, a snimci su se predstavljali u izlozima trgovina te objavljivali u novinama. Fotografije su se spremale u albume, a

njihovo prelistavanje, gledanje i komentiranje postao je društveni način provođenja večeri.

Illiario Carposio smatra se najboljim fotografom svojega doba u Rijeci, a ostali članovi obitelji nisu ga uspjeli dosegnuti. U njegov studio tada se dolaze fotografirati najvideniji Riječani. Ovjekovječeni su članovi društva »Akademija«, kadeti Mornaričke akademije te vatrogasci riječke rižane i tvornice škrova. Osobe na snimcima poziraju svečano odjevene. Muš-

karci s frakovima, cilindrima i špancirštokovima, a žene s lepezama, rukavicama i kišobranima otkrivaju modu toga doba i čine ozračje nadrealističkim. Radnici u tvornici torpeda, kovači, tokari i limari u radnim odorama prikazani su realistički, bez uljepšavanja. O gostujućem projektu Hrvatskoga državnog arhiva u Rijeci govorio je ravnatelj Goran Crnković, koji je i otvorio izložbu, a u ime domaćina nazočnima se obratio Vinko Ivić, ravnatelj MGZ.

Vlasta Tolić

Uvid u kroniku vremena: Prizor s otvorenja izložbe

Foto: Vjesnik/Robert Rajčić